"Danskeren",
et almindeligt Nyheds- og Oplysningsblad for det danske Folk i Amerika.
udgivet af
DANISH LUTH. PUBL. HOUSE,
Blair, Nebr.

„Danskeren" udgaar hver Tirsdag og Fredag
Pris pr. Aargang.
De Forenede Stater $1.50. Udlandet $2.00
Bladet betales i Forskud.
Bestilling, Betaling, Adresseforandring og andet angaaende Bladet adresseres:
DANISH LUTH. PUBL. HOUSE.
Blair, Nebr.

Redaktør: A. M. Andersen.
Alle Bidrag til „Danskeren"s Indhold: Afhandlinger, Korrespondancer og Artikler af enhver Art, bedes adresseret:
A. M. Andersen, Blair, Nebr.

Entered at Blair Postoffice as second class matter.

Advertising Rates made known upon application.

I Tilfælde af Uregelmæssigheder ved Modtagelsen bedes man klage til det stedlige Postvæsen. Skulde det ikke hjælpe, bedes man henvende sig til „Danskeren"s Kontor.

Naar Læserne henvender sig til Folk, der averterer i Bladet, enten for at købe hos dem eller for at faa Oplysning om det averterede, bedes De altid omtale, at De saa Avertissementet i dette Blad. Det vil være til gensidig Nytte.

Den forenede norske Kirkes Teologiske Seminar er i Aar iflg. „Luth." aabnet med 83 indskrevne Elever, deraf 23 i første Aars Klasse, 32 i Middelklassen og 28 i øverste Klasse. — Lørdag Aften den 28. September holdtes der paa Seminariet en selskabelig Sammenkomst til Ære for de nye Elever. Professorerne Bøckman og Johnsen talte, og der gaves flere Musiknumre til Bedste.

Der tales nu allerede om, at de europæiske Stormagter vil Intervenere i den balkanske Krig. Man mener, at Bulgarernes Indtagelse af Kirk-Kilisseh er et saa afgørende Slag, at man kan begyndte at tale om Fredsforhandlinger. Men det mærkelige ved denne Tale er, at der bl. a. siges, at „det er imod Ruslands Interesser, at Tyrkiet bliver svækket altfor meget." — Paa den anden Side tales der om en fast Alliance mellem Balkanstaterne og „Balkan for Balkanerne."

I „Kr. Dgbl." af 12.ds. læser vi bl. a.: „Past. Harald J. Kent er vendt tilbage her til Landet efter først at have indsat som sin Efterfølger i Gerningen i Utah Past. John Lund af den forenede danske Kirke i Amerika.

Utah-Missionen har nu antaget Past. Kent som sin Rejsepræst ved Siden af Missionær Johs. Thorsen."

Hvorledes det her berettede stemmer sammen med, at Past. Harald Jensen (nu Kent) havde taget imod Kald til Luther College, derom kan vi intet meddele.

Sognepræst Traub i den preussiske Statskirke (Breslau) blev for nogen Tid siden indkaldt for Overkirkeraadet for at forklare sig angaaende nogle af sine Prædikener og nogle Artikler, hvori han havde kritiseret den bekendte Kølnerpræst Jatteos Afsættelse. Traub tilhører Nyteologiens yderste Fløj. Efter flere Dages Forhør besluttede Overkirkeraadet, at Traub afsættes uden Pension. Den radikale Presse og da særlig „Berliner Tageblatt" retter derfor de voldsomste Angreb mod Overkirkeraadet, hvis Kendelse karakteriseres som Udslag af den sortteste Reaktion. Konservativ protestantiske Blade finder derimod, at Afsættelsen var en Nødvendighed.

„Aftenp."

Godt Humør. En Kvinde, som var bleven fortrolig med Livets Sorger og Bekymringer, men som ikke desto mindre var bekendt for sin lyse Livsanskuelse, sagde engang: „De ved, at jeg savner Penge og meget andet. Men jeg har engang fattet den faste Beslutning aldrig at formørke en andens Liv med mine Sorger. Jeg har let og skæmtet, naar jeg meget lettere kunde have grædt, og jeg har forsøgt at lade enhver, som kom i min Nærhed, gaa fra mig med et eller andet Glædens Ord eller en livlig Tanke, og naar det lykkedes mig, blev jeg selv lykkeligere, end jeg vilde blevet ved at sætte mig ned og græde over mine Vanskeligheder." Teofil i „Frisk Vindar".

Det forestaaende Præsidentvalg.

I Dag om otte Dage skal Slaget ved Valgurnen staa, og rimeligvis vil Kampen være endt, saa snart Dagen er endt.

Men endnu er det Tid for Vælgerne at overveje, hvorledes de Tirsdag den 5. November skal stemme for Præsident eller Valgmænd og Embedsmænd til Kongressen og i Staterne.

Enhver Mand, der har Ret til at kaste en Stemme, maa selv afgøre, hvordan han vil kaste den; men det maa vi huske paa, at de Tusinder, som paa Valdagen skal gøre Udslaget, bestaar af bare Enere, saa det er ingenlunde ligegyldigt, hvordan den ene Stemme, du og jeg hver for sig raader over, kastes.

Man maa være opmærksom paa, at det ved et saadant Valg ikke først og fremmest gælder Mænd, men Mærkesager, Principper, Grundsætninger, hvorefter der skal styres.

Og efter hvad vi skønner drejer den paagaaende Valgkomp sig væsentlig om to store Mærkesager — Storforretning og Toldspørgsmaalet.

Alt i flere Aar er Spørgsmaalet om Storforretning, store industrielle Korporationer, de saakaldte Trusts mere og mere traadt i Forgrunden blandt de politiske Problemer.

Det siger sig selv, at naar en vældig Korporation kommer til væsentlig at monopolisere Tilvirkningen og Omsætningen af en vis Vare, saa har den i sin Magt baade at dræbe Konkurrencen angaaende denne Vare og at forlange, hvad den vil af Forbrugeren for den.

Hvorledes skal man værne Forbrugeren imod Monopolernes Overgreb? Det er det ene store Spørgsmaal.

Det andet er Spørgsmaalet om Tolden paa Varer, som indføres fra andre Lande; Republikanerne har stadig hævdet Beskyttelsestold og Demokraterne Frihandel.

Nærmere defineret fastholder nu baade Republikanerne og de Progressive en Indførselstold, der svarer til Forskellen mellem Produktionsomkostningerne af en Vare her og i Udlandet — altsaa i Princippet Beskyttelse.

Demokraterne vil ogsaa have nogen Told, men slet ikke af Hensyn til Beskyttelse af Hjemmeindustrien. Det er efter en helt forskellig Maalestok — „for revenue only", for at skaffe Indtægt til at dække Regeringsomkostningerne med.

Det er paa disse to Spørgsmaal, Partierne adskiller sig.

Demokraterne venter sig saa at sige alt af deres Toldfrihedsprincip.

Ved at tillade fri Indførsel af de vigtigste Livsfornødenheder eller i hvert Fald stærk Nedsættelse af Indførselstolden paa disse, vil de gøre det billigere for Arbejdsmanden og i det hele taget for de mindre bemidlede at leve.

Og ved samme Middel vil de genoprette Konkurrencen med de store Korporationer, altsaa udenlansk Konkurrence.

Det republikanske Parti derimod er bange for at tage Beskyttelsen bort fra Industrien for hurtig for Arbejdernes Skyld.

Man kan være sikker paa, at om udenlandsk Konkurrence indlades, saa Priserne paa visse Fabrikata nedsætts, saa kommer det til at gaa ud over Arbejderne først; Fabrikanten skal nok se sig skadefri først eller maaske han lukker sin Fabrik og lever af sine Penge.

Hvordan Republikanerne vil faa Magt med Trustene, det forstaar vi næppe; thi at opløse dem forslaar næppe. I hvert Fald kan den enkelte Kapitalist jo ikke forbydes at drive Storforretning.

Det Progressive Parti fastholder ligesom det republikanske Beskyttelse særlig af Hensyn til Arbejderne, idet man mener, at det er bedre for Arbejderen at have stadigt Arbejde til god Betaling, selv om han skal betale lidt mere for, hvad han forbruger, end at faa Lønnen nedsat og maaske komme til at gaa ledig.

Men hvad Trustspørgsmaalet angaar, da har det progressive Parti sin egen Politik.

Det tænker ikke paa hverken at faa Udlandet til at konkurrere med Trusterne — hvad om de naaede til Udlandet! — eller at sprænge dem, men at kontrolere dem, saa de ikke faar Lov at monopolisere hverken Fabrikation eller Omsætning af en Vare, ligesom f. Eks. Jernbanekompagnierne nu kontroleres.

Hvad Præsidentkandidaterne angaar, da er de tre, der konkurrerer, alle Hædersmænd; kun synes vi, at Taft ikke har vist den Selvstændighed, der behøves i et saa højt Embede. Han lader sig for let lede af de store.

Wilson kan der næppe med god Grund udsættes noget paa, men vi er bange for, at det vil blive større Omvæltning, end Landet har godt af, om det demokratiske Partis Principper skal komme til Roret.

Vort Valg er saaledes det progressive Partis Standpunkt i de store Mærkesager, og dets Kandidat staar ikke tilbage for nogen af de andre.

Dette er skrevet til Samstemning eller Modsigelse, men det turde maaske ventes, at det endnu kunne faa en og anden til at tænke over, hvad det egentlig gælder paa Valgdagen.

Akkorder af den store Koncert.

Af X.)

I vore Dage, da der løbes Storm mod ret bibelsk Tro og Lære som maaske aldrig tilforn, kan det nok gøre sin Nytte at læse et Stykke som efterfølgende, der her gengives frit efter det engelske.

I det Nye Testamentes Grundtekst findes tvende Ord, som oversættes ved „Djævel". 1. Diabolos — et Ord, der forekommer 34 Gange — findes aldrig i Flertalsform, naar det bruges om en overnaturlig, aandeligPersonlighed. Det bruges derimod i Flertal tre Steder, hvor Talen er om menneskelige Væsner, og oversættes da ved „Bagvaskere", „Ærekrænkere". 2. Daimonion findes ofte i Flertal; thi medens Diabolos er een, nemlig „Djævelenes Fyrste", er Dæmonerne mange ("mit Navn er Legio"), disse Mørkets tjenende Aander, der udsendes til at fortrædige dem, der skal arve Saligheden. Angaaende disse Væsners Tro anfører vi fra Skriften følgende:

De tror paa en personlig Djævels Tilværelse, deri forskellig fra mange Mennesker, hvis Navne maaske findes i Kirkebogen, maaske paa Præstelønningslisten. Djævelen, siger disse Mennesker, er kun en Talemaade, en ond Samvittighed, en Mythe, en Ammestue-Skikkelse. Dæmonerne ved bedre. Hvordan skulde de vel heller kunne tvivle paa deres Fyrstes Virkelighed, han, der ikke bævede tilbage for at friste Guds hellige Søn (Luk. 4, 2—13; Joh. 14, 30; Ef. 3, 1).

De tror paa et højeste Væsens Eksistens, den levende, sande Gud. I deres Rækker findes der ingen Ateister. „Du tror, Gud er een . . . . Djævlene (Ta Daimonia, de onde Aander) tror det ogsaa og skælver," skriver Jakob til sine Brødre. (Jak. 2, 19). Der er, ret forstaaet, noget rædsomt i dette Begreb om hin Djævleskælven.

De tror paa Jesus som Messias. Ved mere end een Lejlighed har de tilkendegivet det under Herrens Jordeliv. „Ak, ve, ve, hvad har vi med dig at gøre, Jesus af Nazareth? Jeg kender dig, hvo du er, du Guds Hellige!"

De tror paa en kommende Doms Straf. Fra denne Tro hidrører hint Skrig: „Hvad har vi med dig at gøre, Jesus, du Guds Søn? Er du kommen hid for at pine os før Tiden?" — „Og de bad ham, at han ikke vilde byde dem fare ned i Afgrunden." — Men med denne Afgrund menes ikke det nære Galilæerhav, hvori jo netop Svinene sprang, da Dæmonerne for i dem. Der menes Helvedes Pinselsted, idet selve Ordet (Abyssos) er det samme som det, der bruges i Aabenbaringen 20,13, hvor det jo hedder, at Djævelen blev kastet i Afgrunden. Det er den Vortvisning, de gerne ønskede at undgaa saa længe som muligt.

Da „ortodoks" jo betyder ren i Lære, sund i Tro, er det ifl. ovenstaaende indlysende, at Dæmonerne er mere ortodokse end adskillige Kirkemedlemmer nu om Stunder. Men den blotte Ortodoksi frelser jo ingen, skønt den tilsisse er en højvigtig Ting. Det er godt nok med Mørkets Aander at føle sig overbeviste om Guds Tilværelse, bedre dog at kunne sige Apostlen det efter: „Min Herre og min Gud!"

* * *

Hvor maa det være stort, ægte stort, at have Ordets Naadegave!

At staa som Prædiker i en Skares Midte — at have alle Øjne rettet mod sig og ved sin Tale beherske alles Tanker — at have en klangfuld Stemme, en vindende Skikkelse — at være saaledes Vidne til Ordets Magt — at se den ængstede trøstet, den selvsikre foruroliget, den svage styrket: ja, hvor maa der være noget stort, noget ægte stort i alt dette!

Og dog — thi intet er fuldkomment i denne Verden — dog er der noget vemodsvækkende i den Tanke, at alle disse skønne, rige Taler og Vidnesbyrd om stakket Tid er udviskede, som var de ridsede i Kystens Sand. Naar Prædikeren er død, og de er døde, der lyttede til hans Taler, styrkedes, vaktes, trøstedes ved hans Veltalenhed: hvad er der saa tilbage af de gyldne Ord, de rige Timer om hans Vidnesbyrd? Hvad er der tilbage?

Veltalenhed af den rette Art er jo ikke forkastelig i og for sig. Ægte Veltalenhed er aldrig opstyltet, den gør stadig Indtryk af at være sand. Og ligesom det om et Kristenmenneske gerne skulde gælde, at hans Naboer inderst inde føler sig forvissede om, at hans Kristendom er sand, saaledes skulde dit jo ogsaa om Præstens Tilhørere gælde, at de inderst inde privat føler sig overbeviste om, at hans Tale for ham er Alvor, og at han virkelig selv tror og praktiserer, hvad han prædiker.

Tænkeren Martensen taler et Sted om „den Kunst at prædike". Ja, ja — men hvis der kommer for meget til af menneskelig Kunst, er det alvorligt at bestrygte, at dette vil virke som et Minus mod det guddommelige. Derfor er det vist ikke tilraadeligt at lære alt for meget af den „Kunst".

Men er det stort at have Talens Naadegave — hvor uden Sammenligning større da at have det skrevne Ords Talent!

Det skrevne Ord har anderledes Betingelser for at leve end Tilfældet er med det talte. Og derfor: hvor uden Sammenligning større maa det være at kunne nedskrive en Tanke, der vil leve og øve sin gode Indflydelse paa sene Slægter! — Der findes gode Talere — eller lad det blive sagt lidt mere pointeret: der findes adskillige udmærket veltalende Præster i Den forenede danske Kirke, der saa godt som aldrig nedskriver og gennem Bladene udsender een af deres levedygtige Tanker — Tanker, der, lig Smaabølger, kan holde sig, helt til Strandbredden er naaet, idet de snart træder skarpere, snart dunklere frem, men bestandig er der paa deres Plods.

Tænk, at sende et skrevet Ord ud i Tilværelsen, et Vers, et Syndord, en Sætning, der vil leve! Tusinder vil læse det skrevne. De vil læse og huske det. Det vil udøve sin stærke Indflydelse over dem, mens de lever. Men efter deres Død lever Ordet fremdeles. Næste Slægtled vil læse det, huske det, komme under dets stærke Indflydelse: vil vækkes, vejledes, styrkes, trøstes derved.

Hvad var der bleven af Apostlen Paulus' Navn og Eftermæle, hvis han slet intet Brev havde skrevet — eller hvis det skrevne var gaaet tabt? Ja, der kunde vel være gaaet Frasagn gennem Menigheden i nogle Aarhundreder om denne mærkelige fordums Farisæer, hvis glødende Veltalenhed og kristelige Nidkærhed var Middel til Kirkens Grundlæggelse mange Steder. Men hvad vilde f. Eks. vi kunnet vide om ham blot gennem disse Frasang? — Nej, men Paulus sendte levende Tanker ud med sin Pen, som gennem Bogstavskriften kom til os og vil finde vore Efterkommere, vil vække, vejlede, trøste dem og deres — og saadan videre, mens Verden staar.

Og saaledes ogsaa med mangen en ædel Hednings Ord, der ad samme Vej er naaet til vort Tider og Folk. Uden det skrevne, levedygtige Ord maatte vor Tilværelse i det hele antage en uendelig fattig Form. Ja, egentlig kan vi med vore Forudsætninger vist vanskeligt forestille os, hvor tom Tilværelsen da maatte være.

Hvor maa det være ægte stort at have det skrevne, levedygtige Ords Talent!

En Skildring af Mormonernes Tempelceremonier i Mormontemplet.*)

Den, som skal blive en rigtig „god" Mormon og faa Del i Mormonkirkens højeste Goder og Velsignelser, maa „gaa gennem Templet", som det hedder, og der modtage sine „endowments". Dette er da ogsaa en væsentlig Grund, hvorfor det er saa magtpaaliggende for enhver, som er bleven Mormon, at komme til Utah. Derude har Mormonkirken sine Templer. Af disse er der i alt fire; men Hovedtemplet er naturligvis det i Salt Lake City. I Templerne foregaar allehaande religiøse Ceremonier. Der forrettes Daab og Vielser for baade levende og døde. Der kan en from Mormon til en næsten uhørt billig Pris „frelse" alle sine hedengangne „hedenske" Søskende, Forfædre eller Venner, saa mange, som han bare ved Navn paa. Der i Templet er det da ogsaa, Mormonkirkens myldrende Hærskarer af Embedsmænd salves og indvies, og der holder Præsidentskabet og Apostelkollegiet sine hemmelige Møder.

Templet er en lukket Borg. Ingen „gentile", d. v. s. Ikke-Mormoner, kan sætte sin Fod der. Selv ikke en almindelig Mormon kan komme ind der, uden at han agter at „gaa igennem Templet", d. e. blive døbt, viet eller lignende, og da maa han være udrustet med en Anbefalingsskrivelse fra sin Biskop. Uden en saadan kan han umulig komme ind.

Alt det, der foregaar i Templet, er naturligvis lutter store og dybe Hemmeligheder. Den indviede maa være tavs som Graven. Han har ikke Lov til at røbe den mindste Ting, selv ikke til sin mest intime Ven og Trosfælle. Gør han det, saa vil han rammes baade i Tid og Evighed af de forfærdeligste Straffe. Alligevel har det jo hændt Gang paa Gang i Aarenes Løb, at Tempeltjenestens hellige Mysterier er bleven røbet; thi flere af dem, som har brudt med Mormonkirken, har heller ikke taget i Betænkning at aabenbare „de skjulte Ting", som gaar for sig i Mormonkirkens allerhelligste.

Vi skal i det følgende gengive en — som vi tror — meget nøktern og sandhedstro Fremstilling af de væsentlige Ceremonier, som er forbunden med at „gaa igennem Templet". Denne Beretning skriver sig fra en Kvinde, som gik igennem Templet i Salt Lake City i November 1911. Hun fortæller:

„Forsynet med en Attest fra Bispen i det Sogn, hun tilhører, indfinder Kandidaten sig ved den østre Tempelport Onsdag Morgen henved Kl. 8.30. Hun maa frem med Attesten. Hendes Gave til Templet modtoges, og hun faar en Blanket, som skal udfyldes af Tempelsekretæren. Saa kan hun passere. Hun kommer dernæst til en lille Bygning i Nord for selve Templet, det saakaldte „Anneks". Her faar hun først at gøre med Tempelsekretæren, som stiller flere Spørgsmaal til hende for at forvisse sig om, at hun er den i Bispens Attest nævnte Person.

Derpaa bliver hun vist ind i et stort Rum, hvor Tempelpræsidenten holder en Tale om Mormonevangeliet. Taleren fremhæver specielt de herlige Pagter, som Kandidaten nu staar i Begreb med at indgaa, samt betoner Pligten at være tro imod disse. Denne Tale varer fra 30 til 45 Minutter. Efter Talen bliver der givet de frygtagtige og tvivlraadige Anledning til at træde tilbage, om de ønsker. Men paa dette Stadium er man endnu ikke indviet i nogen af de „hellige Mysterier, og det er derfor ikke saa underligt, om Anledningen, som her gives, sjælden eller aldrig bliver brugt.

Kandidaten bliver nu ledet ind gennem en underjordisk Gang, der munder ud i en lille Hal, som har Bænke langs Væggene. Kommen derind bliver hun opfordret til at tage af sig Hat, Kaabe og Sko, hvorpaa hun bliver vist ind i et lille Værelse som er forsynet med Badekar. Her er saa vidt Plads nok til fire eller fem ventende Kvinder paa een Gang. Saa skal hun altsaa gøre sig færdig til at komme i Badet. Hun klæder sig af, kaster over sig noget at dække sig med og sætter sig taalmodig hen at vente sin Tur. Saa snart Turen kommer til hende, afkaster hun Dækket og stiger op i Badekaret. I Karret er en lille Krak, og paa denne sætter hun sig, men en Kvinde med en Vandslange overrisler hende grundigt fra Top til Taa med varmt Vand. Saa bliver hun overladt til en anden Kvinde, som salver hendes Legeme med Olivenolie, idet hun udtaler en speciel Velsignelse over hver enkelt Legemsdel, som hun salver. En tredie Kvinde kommer nu med Tempeldragten. Disse Tempelklæder havde Kandidaten selv skaffet sig og bragt med sig til Templet; men her i Templet er de nu bleven forsynet med de „hellige Mærker". Disse Mærker er bestemt formede Huller, som er Klippet ud med en Saks. Efter at være ifført Tempeldragten faar Kandidaten sit nye Navn, det hun skal gaa under i Evigheden (og som i dette Tilfælde var Rakel); og saa bliver hun „beseglet" til at komme frem i den første Opstandelses Morgen.

Til Tempeldragten hører ogsaa et grønt Silkeforklæde, hvorpaa der med brun Silke er broderet en Del Figenblade. Med dette Forklæde hængende over Armen bliver nu Kandidaten vist ind i et Værelse, hvor man kan høre „Guderne" holde Raad om at skabe og forløse Verden. Dette skal forestille Aandeverdenen. Man hører Gud Fader eller „Elohim" tale til sin Søn „Jehova" eller Jesus Kristus, og der bliver under Raadslagningerne kundgjort for de lyttende Menneskebørn at Mikael eller Adam som altsaa er en og samme Person — er deres Fyrste. Han er Gud for denne Verden.

Man hører „Elohim" raadføre sig med Jehova og Jehova igen raadføre sig med Mikael angaaende Verdens Skabelse, Saa høres „Jehova" at give en Befaling til nogle andre, som ogsaa er i sin Præksistens. Disse „stiger da ned" — ad en Trappe og begynder at skabe Verden. De stiger op og ned ad Trappen mange Gange forat rapportere til „Jehova", hvad de har udrettet og modtage nye Befalinger, indtil endelig hele Skabelsen er fuldbyrdet. Gud („Elohim") stiger saa ned — i en Elevator. Han ser sig rundt, erklærer det altsammen at være saare godt og stiger til Vejrs igen samme Vej, som han kom. Denne Skikkelse er iført et skinnende hvidt Klædebon, Tilskuerne gaar nu nogle Trappetrin op og finder sig i et Rum, som er pragtfuldt dekoreret med Oliemalerier. Der er afbildet Træer og Blomster, Fugle og Dyr osv. I Forgrunden staar der nogle kunstige Træer, og i Grenene af disse Træer hænger der Frugt. Det ser ud til at være Rosiner eller Bær.

Nu høres atter Guds Røst fra oven: „Lader os gøre et Menneske i vort Billede", hvorpaa Adam, der er klædt som en Landmand, kommer ned ad Trapperne. „Elohim" og „Jehova" kommer da ogsaa dalende ned i Elevatoren og giver sig straks af med at „danne" Adam. De staar hver paa sin Side af ham, og haandfarer ham fra Hovedisen til Fodsaalen.

Kvinderne i Forsamlingen faar nu Befaling til at tilsløre deres Ansigter, og Mændene skal holde deres Øjne tillukkede, medens Eva bliver „taget ud af Siden". Naar man atter faar Lov at aabne Øjne-

*) Denne Artikel var fra „Nordisk Tidende" optaget i „Evangelisk lutherske Kirketidende", og der synes at forelægge de bedste Garantier for, at den er sandhedstro. Red.